

chauffeur of helpster zouden optreden – hun plaatsen zouden dan ingenomen worden door de inheemse chauffeurs van het eerder genoemde Vrijwillig Autobestuurders-Korps, het Vaubek.

En tenslotte waren er talrijke vrouwen die zich, niet in georganiseerd verband en zonder uniform, gingen inzetten als helpsters in EHBO-posten, kinderverzorgsters, kooksters en telefonisten.

Over de aantallen vrouwen die bij al de genoemde werkzaamheden werden ingeschakeld, hebben wij geen cijfers. Er is veel werk verricht, nogal chaotisch schijnt het, althans: in kringen van het Binnenlands Bestuur werd wel gemeend dat een meer systematische aanpak mogelijk zou zijn geweest indien de burgerdienstplicht vóór het uitbreken van de oorlog in de *Pacific* tot de vrouwen zou zijn uitgebreid.

'Indië is inderdaad paraat'

Roept men zich voor de geest wat wij in de voorafgaande paragrafen, hier en daar ook al eerder, hebben weergegeven: hoe Indië na de Meidagen van '40 op militair gebied zelf ging produceren wat maar mogelijk was en elders driftig op zoek ging naar moderne wapens; hoe het bijna van het begin af het voortouw nam bij de geheime besprekingen met Britse, Amerikaanse en Australische vertegenwoordigers; hoe het Knil en zijn Militaire Luchtvaart alsmede de Koninklijke Marine en haar Marineluchtvaartdienst zich zo goed mogelijk voorbereidden op een strijd met Japan (terwijl de Marine en de MLD zich tezelfdertijd grote moeite gaven om Duitse *raiders* op te sporen); hoe het Knil overging tot de vorming en eerste oefening van een, zij het bescheiden, inheemse militia; hoe de Staatsmobilisatieraad op tal van terreinen nieuwe vormen van defensie-inspanning van de grond tilde en coördineerde; hoe in heel Indië nieuwe formaties werden opgericht (de Vrijwillige Oefen-Corpsen, de Stadswachten, de Landwachten, de luchtbeschermingsdiensten, de Afvoer- en Vernielingscorpsen, de Covims, het Vrouwen Automobiël Corps en het uit inheemsen bestaande Vaubek); hoe op tal van plaatsen tankafweerstellingen werden gebouwd, depots ingericht, vliegvelden voor de Militaire Luchtvaart en steunpunten voor de MLD aangelegd; hoe de haven van Tjilatjap gereed werd gemaakt voor een nieuwe, hoogst belangrijke rol; hoe, als uitvloeisel van dit alles, nieuwe wapens in gebruik werden genomen en nieuwe instructies opgesteld en verspreid; en hoe het gouvernement, de defensie-uitgaven verveelvoudigend, toch